

Altun, R. Ö., & Sazlı, K. (2023). Bedensel engelli bireylerin Arjantin tango öğrenimi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö2), 25-33.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 29.01.2023 Kabul/Accepted: 14.03.2023

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Bedensel Engelli Bireylerin Arjantin Tango Öğrenimi¹²

Rıza Özgür ALTUN³

Koray SAZLI⁴

Özet

Türkiye'de, sosyal ortamlarda bulunan engelli kişi oranı, resmî verilere kıyasla oldukça düşüktür. UNESCO'nun İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ndeki Arjantin Tango camiasındaysa neredeyse hiç engelli yoktur. Tangonun küresel yaygınlığında, bedensel beceriye yönelik katı kurallarının olmamasının etkisi yüksektir. Bu, herkesin kendi bedensel kapasitesi içinde dans edebilmesini sağlar. Dolayısıyla bedensel bütünlüğün sağlanmaması veya hareket sınırlılıkları birinci sırada değer taşımamaktadır. Engelli olan pek çok kişi, kendini toplumdaki dışlanmış hissederek, diğerleri gibi sosyalleşmesinin mümkün olmadığı görüşüne sahip hâle gelmiştir. Bu zannın sebeplerinden birisi, farklı engel türlerine göre uyumlanmış sanat öğretim metotlarının yetersiz olması dolayısıyla yeterince yaygınlaşmamasıdır. Tango hareketleri; mental engele sahip olmayan, yürüyebilen veya yürüteçle veya tekerlekli sandalye ile kendi hareketini sağlayabilen bedensel engellilere yönelik, bireyin hareket kapasitesi doğrultusunda uyarlanarak, engel türüne göre en yüksek verimi sağlayacak dans eğitim programı oluşturulacaktır. Öğretim programının, nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte kullanımıyla geliştirilip uygulanması sonucunda iki önemli çıktı öngörülmektedir; sosyal ve duygusal gelişim. Sosyolojik boyutta; kazanılan sosyal dans becerileri ile toplumla kaynaşma olanağının artırılması yer alırken duygusal alanda, benlik algısının gelişmesi ve dolaylı olarak gündelik yaşam becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Geniş ölçekteyse; özel eğitim programı geliştirilmesi, engelli olmayan bireylerin farkındalık düzeylerini artırarak kaynaştırma çalışmalarının desteklenmesi ve valiliklerce verilen erişilebilirlik belgesine sahip kurumların artması ve denetimlerinin yaygınlaşması hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bedensel engelli; tango; sosyal dans; özel eğitim; uyarlanmış eğitim

Argentine Tango Learning for Individuals with Physical Disabilities

1 Bu çalışma 16 Aralık 2022 tarihlerinde FSMVU Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi'nde (EMAK-2022) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

2 Yazılmakta olan "Bedensel Engelli Bireyler için Arjantin Tango Öğretim Programı Geliştirilmesi ve Etkililiğinin İncelenmesi" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

3 Doktorant, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Doktora Programı, İstanbul-Türkiye, r.o.altun@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3922-3928

4 Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Duysal (Ses) Tasarımı Sanatları, İstanbul-Türkiye, ksazli@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1429-1094

Abstract

Compared to official data, the rate of disabled people in social settings is quite low in Turkey. In the Argentine Tango community, which is included in UNESCO's Intangible Cultural Heritage List, the number is almost zero. One of the most important reasons for the global prevalence of tango dance is that there are no strict rules for physical dexterity. This allows everyone to dance within their own bodily capacity. In tango, the attitude of the movements is important, not the methodical application. Therefore, the lack of bodily integrity or the limitations of movement are not of primary importance for tango. Many people with disabilities feel excluded from society and have come to the view that it is not possible to socialize like other individuals. One of the reasons for this misconception is that art teaching methods adapted to different types of disabilities are insufficient and therefore not widespread enough. Dance exercises will be adapted in line with the movement capacity of the individual, and a dance training program will be created that will provide the highest efficiency according to the type of disability. Two important outputs are envisaged as a result of the development and implementation of the teaching program that is not within the scope of art therapy; social and emotional development. In the sociological dimension; While increasing the opportunity to socialize with the social dance skills gained, it is aimed to develop self-perception in the emotional field and indirectly to improve daily life skills. On a large scale; it is aimed to develop a special education program, to support inclusion studies by increasing the awareness level of individuals without disabilities, and to increase the number of institutions with accessibility certificates issued by governorship and to expand their inspections.

Keywords: Disabled; tango; social dance; special education; adapted education

1. GİRİŞ

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (EYHGM, 2021, s. 16) verilerine göre Türkiye nüfusunun asgari %6,9'u bir veya daha fazla engeli sahiptir. Sosyal ortamlara dahil olan engellilerin sayısının ise bu oranın çok altında olduğu görülmektedir.

Bedenin en önemli enstrüman olduğu dans alanında yapılan çalışmalar, bedeni ön plana çıkararak bedensel hakimiyet ve bedensel farkındalığı artırmaktadır. UNESCO'nun (UNESCO, 2009) İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ne alınan, en yaygın eşli sosyal dans olan Arjantin Tango camiasında ise bu sayı sifıra yakınsamaktadır. Sürdürülen bu çalışmayla, tango camiasına katılan engelli nüfusunun fazlalaşması sağlanarak dans ortamı içinde, sosyal ilişki imkânlarının artması hedeflenmektedir.

Tango dansının bu denli yaygın olmasındaki en önemli sebeplerden birisi, bedensel beceriye yönelik katı kurallarının bulunmamasıdır. "Dünya genelinde oldukça yaygın olarak yapılan bir sosyal dans olan Arjantin tangosunun, gündelik hayatın içindeki, genellikle sedanter yaşam tarzına sahip sıradan bireyler tarafından, profesyonel spor dallarında olduğu gibi beden kapasitesini zorlamaya yönelik özel bir çalışma gerektirmeden icra edilebilecek bir dans türü olduğu görülmektedir." (Altun, 2019, s. 72). Katı kuralların olmaması, ritmik kalıpların olmamasının sağladığı zamansal özgürlükle birleştiğinde, herkesin kendi bedensel kapasitesi içinde dans edebilmesine olanak sağlamaktadır. Arjantin Tango dansında mühim olan; adımların, hareketlerin nizami tatbiki değil, taşıdığı ruh ve tavidir. "Belirli adımlar değil, tutku, asırlık tarihi boyunca tangoyu tanımlamıştır." (Swoboda, 2002, s. F4). Tangonun önemli isimlerinden Ricardo Vidort'un şu sözleri, adımların mekanikliği ile ilgili önemli bir noktaya değinmektedir: "Adımlarımı kopyalayabilirsin fakat hissettiğimi kopyalayamazsın." (Kenyon, 2006, 5:55). Bu kabullerin sonucunda tango dansı için, bedensel bütünlüğün sağlanmaması veya nörolojik bağlantılarla ilgili sorunlar olması, birinci sırada değer taşımamaktadır.

Özel eğitim kavramı, alana uzak olan kişilerce, genellikle zihinsel engeli bulunduğu için öğrenme güçlüğü çeken veya yüksek zekâsı nedeniyle özel ilgi ihtiyacı olan kişilere yönelik eğitim anlayışı olarak kabul edilmektedir. Hâlbuki güncel kaynaklardaki tanımlara bakınca yalnızca zihinsel farklılıklar değil, bedensel farklılıkların da özel eğitim kapsamı dahilinde olduğu görülmektedir.

"Alan yazında tarama yapıldığında özel eğitime ilişkin farklı tanımlamaların da yapılmış olduğu görülmektedir. "Özel eğitim, farklılıkları sebebiyle özel gereksinimli olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için düzenlenen uygulamalar" şeklinde yapılmış olan tanımlama bunlardan bir tanesidir. Bu tanımlamada bahsedilen uygulamalar, bireyin genel eğitim ortamında yararlanamadığı öğrenme fırsatlarını sağlayan ve yapılan düzenlemeler aracılığıyla her bir özel gereksinimli öğrenci için bireysel olarak hazırlanan programlardır (Arı ve Kartal, 2018: 18; Werts, Culatta ve Tompkins, 2007)." (Kurşun, 2021).

Alanyazında çalışmaların çok kısıtlı olduğu tango özelinde ve daha fazla kaynak bulunan dans genelinde iletişim ve bireysel ifadeyle bağlantılı olarak aşağıdaki alıntılar önem kazanmaktadır.

"Bayan MacKellin, dansın dengeyi, gücü ve motor becerileri, dinlemeyi ve sözlü iletişimi geliştirmeye yardımcı olabileceğini söyledi. Çocuklar ayrıca, artan güven ve benlik saygısından, kendilerine ve başkalarına saygı duymaktan ve bir başarı duygusu kazanmaktan faydalanacaktır." (Terry Collins, 2014, s. 20)

"[Engellilerin] Kendilerini gerçekleştirebilmeleri için sanatsal faaliyetler yapılabilir. Yani mesela tutturmuşlar meslek edindirme, klasik şeyler. Yani bundan ziyade kendini gerçekleştirdiği bir sanat, bir resim, duygu ile alakalı bir şey, kendini ifade edebileceği bir şey, müzik, dans olabilir. Engelliler dans edemez diye bir kaide yok ki. Yani engelliler dans edemez mi? Dans aslında hissetmektir. Yani bütün hücrelerinde o dansı hissetmektir. Osho der: 'dansın içerisinde olun' der mesela" (Kadın, 34, Boşanmış)." (Demir, 2020, ss. 101-102)

"Dansçı, dansı kullanarak kendini anlatmaya çalışır. Gerek duygulanımını ve gerekse bütün sorunlarını bedenini bir enstrüman olarak kullanarak dışa vurmaktadır. Bu anlamda dans bireyin toplumla iletişim kurması ve pekiştirmesine ve böylelikle sosyalleşmesine ciddi katkı sağlamaktadır (Eroğlu, 2017, s. 224)." (Sönmemiş, 2021, s. 105)

"Engelsizlik ve engellilik, 'normal' veya 'uygun' vücut kavramına dayalı sosyal kategorilerdir. Bir kişi alışlagelmiş adımları gerçekleştiremediğinde, o kişi 'engelli' olarak tanımlanır. Bu şekilde, bir sosyal çevre, bir beden engelsiz veya engelli olup olmadığını belirler (Davis 2002). Bir beden, diğer bedenler gibi işlev göremez olarak kategorize edildiğinde 'sakat' olur (Davis 2002, s. 12). Bu sınıflandırma, "insan öznelinin; bütün, tam, mükemmel, kendi kendine yeten" tanımına dayanmaktadır (Davis 2002, s. 20)." (Petra Koppers, 2019, Bölüm Pre-context as three encounters)

Uyarlanmış eğitimin önemine dair Sherrill'in yorumu şöyledir "Engelli öğrencilerle doğrudan çalışmak ve normal eğitimcilerin tutum ve uygulamalarını değiştirmelerine yardımcı olmak için danışman ve yönetici olarak hareket etmek üzere her toplulukta uyarlanmış beden eğitimi uzmanları istihdam edilmelidir." (Yabe vd., 2016, s. 13)

Dansın, dezavantajlı bireyler için uygunluğuna dair Foster ve arkadaşlarının, parkinsonlu hastalar özelinde yaptıkları çalışmadan: "Dans, sosyal katılım sağlayan eşli bir egzersiz şeklidir ve daha da önemlisi, Parkinson hastalarında diğer egzersiz türlerinden daha yüksek bir uyum oranına sahip olduğu bulunmuştur." (Foster vd., 2013, s. 2)

Aynı çalışmada, tango grubuna dair yapılan yorum: "Tango grubundaki katılımcılar, çalışma boyunca aktivite katılımının arttığını bildirdi." (Foster vd., 2013, s. 6)

Aşağıda, tango veya farklı bir dans branşıyla çalışmış olan grupların gördüğü bireysel ve sosyal faydalara ilişkin yayımlardan örnekler bulunmaktadır.

"Tekerlekli sandalye dansı, tekerlekli sandalye kullanıcısı ile engelsiz bedenli kişiyi kaynaştırarak bir etkinliktir. ("Wheelchair DanceSport", 2022)

"Programın sonucunda fiziksel faydalar algılayan katılımcıların yanı sıra, katılımcılar programı duygusal ve psikolojik bir etkiye sahip olarak tanımladılar. Katılımcılar, dans programına katılarak başarılı ve olumlu deneyimler edinmenin, daha önce fark ettiklerinden daha fazlasını yapabileceklerini fark etmelerleriyle sonuçlandığını açıkladılar." (O'Toole vd., 2015, s. 311)

Tüm bu çalışmaların ışığında, engelli bireylere yönelik uyarlanarak hazırlanacak tango öğretim programının, farklı alanlarda artı değer katacağı öngörülmektedir.

Tango dansının seçilme sebebi, araştırmada izlenen adımlar ve tasarlanan programın genel çerçevesi alt başlıklarda detaylıca ele alınmıştır.

1.1. Tango ve Engellilik

Arjantin Tango dansından bahsedildiğinde, diğer pek çok sahne dansında olduğu gibi mükemmelleştirilmiş bedenler üzerinden görseller akla gelmektedir. Hâlbuki tango dansı, temel olarak iki çatı altında toplanmaktadır; bu çalışmanın konusu olup mütevazı hareketlerle sosyal ortamlarda icra edilen tango de salon ve gösterişli hareketlerle kurgulanmış olan tango escenario. Tango de salon veya sosyal tango olarak adlandırılan tango, özünde, toplumun her kesiminin uygulayabileceği bir sosyal araçtır. "Dans, bir anlamda iletişimin sanatsal boyutta varoluşudur. Toplumların ortak değerlerinden biri olan dans sergilendiğinde; sınıf, dil, din, ırk ayrımlarını

ortadan kaldırabilen güçlü bir iletişim aracı da olabilmektedir.” (Sönmemiş, 2021, s. 104). Bu nedenle yapılacak olan çalışmanın, sahnelenecek bir dans değil, halk oyunu olarak kabul edilecek bir sosyal dans olduğunu vurgulamak önem taşımaktadır.

Çalışmanın odağındaki, engelli olan pek çok kişi, maalesef kendini toplumdan dışlanmış hissederek engelli olmayanlar gibi sosyalleşmesinin mümkün olmadığı görüşüne sahip hâle gelmiştir. Bu zannın önemli sebeplerinden birisi, farklı engel türlerine göre uyumlanmış sanat öğretim metotlarının yetersiz olması dolayısıyla yeterince yaygınlaşamamasıdır.

Öğretim programının geliştirilip uygulanması sonucunda iki önemli çıktı ile karşılaşılması amaçlanmaktadır; sosyolojik ve duygusal kazanım. Sosyolojik boyutta; engelli kişinin, kazanmış olduğu sosyal dans beceri ve imkânları ile toplumun geri kalanıyla kaynaşma olanağının artırılması yer alırken duygusal alanda, benlik algısının gelişmesi ve dolaylı olarak gündelik yaşam becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Sahip olduğu sağlık sorunlarından utanarak sosyal ilişkilerden kaçan kişilerin, oldukları hâllerleriyle barışıp, kendi yapabildiklerini gördüklerinde, öz güvenlerinin yükselmesiyle birlikte sosyal hayata adapte olabilmek yeterlikleri artacaktır.

Fizyolojik katkı olarak, tango gibi oldukça özgür bir dansın kullanılmasının en büyük avantajı, klasik fizyoterapi seansları gibi salt mekanik çalışmalar olmamasıdır. Katılımcılar, müzik eşliğinde, sanatsal bir hedefe yöneldiğinden yüksek motivasyonla, daha uzun süreler çalışabilmektedir. Devamlılıkla birlikte, fiziksel ve sosyal gelişimde sürekliliğin sağlanacağı açıktır.

"Dans sınıfları, özel ihtiyaç sahibi çocuklar için dönüştürücü olabilir. Büyük motor becerileri geliştirir ve konuşmadan daha az zorlayıcı bir iletişim yönteminden faydalanır. Lâkin özel ihtiyaçları olan çocuklar için göreceli olarak az sayıda dans programı bulunmaktadır." (Stahl, 2013, s. 20). Hill'in, doğrudan konu ile ilgili olan çalışmalara öncülük etmiş, 1976 tarihli kitabının tango bölümünde "Bu dans, koltuk değnekliler için güvenli olarak yapılması çok sıkıcı ve diğer türlü çok tehlikeli olacağı için ihmal edilmiştir." (Hill, 1976, s. 60) notu düşülerek tango için bir uyarılma yapılmamıştır. Alanda çok az çalışma bulunması ve sosyal dans olan Arjantin tango için böyle bir çalışma yapılmaması, çalışmanın önemini artırarak öncü olma rolünü yüklemektedir.

Çalışmanın, yukarıda bahsedilen esas amacının haricinde kapsayacağı alt problemler şöyledir:

- Arjantin Tango Öğretim Programının (ATÖP), bedensel engelli yetişkinlerin dans becerilerine etkisi nedir?
- ATÖP'ün uygulanmasının, bedensel engelli yetişkin bireylerin benlik algılarına etkileri nelerdir?
- ATÖP'ün uygulanmasının, bedensel engelli yetişkin bireylerin gündelik yaşam becerilerine etkisi nedir?

Demir'in, Mcgrath'tan (2013) aktardığı şekilde "Tarihsel olarak, Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkışından bu yana, engelli beden ötekileştirilmiş ve toplumdan dışlanmıştır. Bir sanat formu olarak engelli bedeninin danstan dışlanması, dansın bir kanal olduğu anlaşıldığından çok yakın zamana kadar bu değer sistemini sürdürmüştür. Dans, sosyal değerleri ifade etmek ve pekiştirmek için bakıldığında engellilerin genel kabulüne doğru bir hareket, normatifin sanatsal ifade yoluyla yeniden tanımlanması olarak görülebilir." (Demir, 2020, s. 98).

"Arjantin Tango sözlü olmayan iletişim açısından yönlendiren / takipçi tarzı ile eşli danslar içinde farklı bir yerdedir ve bu durum eşler arasında sözlü olmayan iletişim çalışmaları için uygunluk sağlar. Kurgulanmış adımlı ve hareket şablonlarına sahip olan salon danslarının aksine, Arjantin Tango her çift arasında, her seferinde anlık olarak doğaçlanarak üretilen bir danstır." (Wagner, 2012, ss. 1-2). Wagner'in açıkladığı şekilde, tangoda her dans ve her çift biriciktir ve her eşleşme yeni bir iletişim kapısı açmaktadır.

Aslına bakıldığında, her parçada değişen şey eşler arasındaki bağlantı değil, kişinin büründüğü rol ve bu role uygun olarak üstlendiği görevdir. Bu değişim ise kişinin gündelik hayatta deneyimleme imkânına erişemediği rolleri deneme fırsatı sunmaktadır. Böylece hayata karşı farklı bakış açılarına sahip olabilmektedir. Gustavo Naveira'nın konuşmasında söylediği üzere "Bir milongada birisidir. Nasıl dans ettiğine, kim olduğuna, kendini nasıl ifade ettiğine dair güç sahibisin. İyi veya kötü dans etmenle pek ilgili değil, adın dahi önemli değil, sosyal arka planın önemli değil, sen orada o şekilde dans edensin." (Stowe Tango, 2021, 3:05). Farklı rollere bürünmenin getirdiği bakış açılarıyla birlikte, gündelik yaşamdaki pürüzlere farklı yaklaşımlarla çözümler bulma ihtimali artmaktadır. "Tango, pek çok alanda, modern hayatın getirdiği sorunlara çözüm olmaktadır." (Stowe Tango, 2021, 2:49). Pek çok tango erbâbı, Naveira gibi düşünmektedir lâkin tango öğrenmenin ikincil, üçüncül faydaları

içinde iletişim, takip edebilme, doğaçlama becerileri ve problemlerle baş edebilme gibi olgular olsa da bu denli uzun vadeli ve çok yüksek seviyede olmayan etkilerin ilk hedef olarak görülmesi hatalı olacaktır.

Arjantin Tango öğretim programının geliştirilmesi, tedavi etmeye yönelik, sanat terapisi alanında bir çalışma değildir. Buna ilişkin olarak Demir'in, Benjamin'den (2002) aktararak değindiği üzere "Engelli bireylerin dahil olduğu dans, dansın zihin, beden ve ruhu iyileştirmek için psikoterapötik bir araç olarak kullanıldığı dans terapisi olarak yorumlanma eğilimi taşımaktadır. Tersine, uyarlanmış dans, engelli bireyler için eşit katılım fırsatlarını teşvik etmek için dans etkinliklerini ve engeli çevreleyen tutum ve davranışları ve dans faaliyetlerini uyarlamakla ilgilidir. Dansın terapötik faydaları olabilir. Ancak engelli katılımcıların dans eğitimine dahil edilmesi öğretmenler veya katılımcılar tarafından 'terapi' olarak görülmemektedir" (Demir, 2020, s. 99). Bir çalışmanın sanat terapisi olarak adlandırılması için gereken kriterler çok farklıdır. "Sanat terapisti, hastayı bir tedavi programına entegre ederek, hastanın terapi esnasında sanat yöntemleri ile biçim kazanan ürün ile hastadan daha fazla bilgi almayı ümit etmekte, bu yöntemle iyileşmesine yardımcı olmaktadır. Sanat terapisi multidisipliner bir yapıya sahip olmakla birlikte, özellikle görsel sanatları tedaviye entegre eden bir psikoterapi türüdür." (Çakmak vd., 2020, s. 14). TangoStride gibi bazı eğitim programlarında benzer örnekler görülmekle birlikte, genel amaç fiziksel terapi yönelimlidir. Özel öğrenim gereksinimi olan kişilerin sanatla veya özel olarak dansla iştiraki genellikle sanat veya dans terapisi olarak adlandırılmaktadır.

Dansın sosyalleşme ve kişisel değişim üzerine olumlu etkileri pek çok farklı çalışmada gösterilmiştir. "Dans, aynı bir oyun ortamı gibi, başlı başına bir sosyal faaliyet alanı oluşturur. Bir arada olabilmek, paylaşmak, birlikte üretebilmek, güvenmek, dinlemek, bir diğerini hissedebilmek gibi önemli ve gerekli beceriler kazandırır. Böylelikle de toplum içinde iletişim becerileri yüksek, empati ve estetik duyguları gelişmiş, paylaşımcı bireylerin yetişmesine imkân sağlar." (Demirel Temel ve Temel, 2016, s. 176).

Arjantin tango öğretim programının geliştirilmesinin etkileri içinde, geniş çerçevede; özel eğitim programı geliştirilmesi, engelli olmayan bireylerin farkındalık düzeylerini artırarak kaynaştırma çalışmalarının desteklenmesi ve valiliklerce verilen erişilebilirlik belgesine sahip kurumların artması ve denetimlerinin yaygınlaşması hedeflenmektedir.

2. YÖNTEM

Dans çalışmalarındaki hareketler; bireyin ihtiyaçları ve kapasitesi doğrultusunda değiştirilip dönüştürülerek, engel türü ve seviyesine göre en yüksek verimi sağlayacak Arjantin tango öğretim programı oluşturulacak ve katılımcılar ile bu program takip edilecektir. "Büyük değişiklikleri mümkün olduğunca az yapmak en iyisidir. Bu, görme bozukluğu olan katılımcının, uyarlanmamış başka bir ortamda tango sınıflarına katılmaya devam etmesi durumunda uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır" (Duquette vd., 2012, s. 13). Hazırlanacak olan programda, engelliler için yeni bir dans yaratılmayacak olup, herhangi bir sosyal tango ortamında, ufak uyarlamalarla dans edebilmesine imkân sağlayacak bir eğitim programı sunulacaktır.

Çalışmanın kuramsal tarafında; alan yazın araştırması, otoetnografi, deneysel yöntem ve alandaki kişilerle yapılan anlatıma dayalı araştırmalardan faydalanılacaktır.

Uygulama kısmında; planlanan çalışma süresi, her birey için dört ay olup, biri teori diğeri uygulama olmak üzere haftada iki gün birer saat olacaktır. Her katılımcı için araştırma boyunca yaklaşık otuz iki saatlik, eğitmenli dans çalışması sağlanacaktır. Eğitmenli çalışmalar dışında ise katılımcının inisiyatifine bağlı sürelerde ödev çalışmaları olacaktır.

2.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Bireylerin ileriye dönük olarak izlenmesi ve bu izleme sonucunda ortaya çıkan değişikliklerin kaydedilmesi söz konusu olduğundan prospektif bir çalışma olmakla birlikte, uygulanacak ölçeklerin değerlendirilmesi ile nicel ve uygulanacak anketin yanı sıra hakemlerin değerlendirme yaparak görüşlerini belirtecek olması ile nitel araştırma tekniklerinin ikisinden de faydalanılacaktır.

2.2. Evren-Örneklem/Çalışma Grubu

Çalışmada; Türk kültürü içinde yaşayan bedensel engelli bireyler evreninden, mental engele sahip olmayan veya gündelik iletişim kurabilme ve öğrenme becerisine sahip hafif mental engelli; yürüyebilen veya yürüteçle veya tekerlekli sandalye ile kendi hareketini sağlayabilen, yetişkin, gönüllü bireyler ile çalışılmaktadır.

Çalışma evreninin sınırları; tango dansında, bilhassa yönlendiren rolünün ezber, tepkisel veya içgüdüsel hareketlerle uygulanmayıp, yoğun bilişsel başarıyı gerektirdiği göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Çalışılacak engelli kişi sayısının yaklaşık olarak 100 (yüz) olması hedeflenmektedir.

2.3. Verilerin Toplanması

Sosyal dans kavramı, oldukça bireysel olduğundan programın etkililiğinin değerlendirilmesi aşamasında salt nicel değerlere başvurulamayacaktır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Tango dansının tatbikine ilişkin değerlendirme yapılabilmesi için, video kayıt ve katılımcılar için hazırlanan görüş bildirim formları yöntemleri kullanılacaktır.

Benlik algısı ve gündelik yaşam becerilerine yönelik değişimler ise katılımcı ve yakınları tarafından doldurulacak anket ve Koçyiğit ve arkadaşları (1999) tarafından Türkçeye uyarlanan SF-36 (fiziksel fonksiyon, vücut ağrısı, fiziksel problemler nedeniyle olan kısıtlanma, duygusal problemler nedeniyle olan kısıtlanma, duygusal iyilik hali, sosyal fonksiyon, enerji / yorgunluk ve genel sağlık algısı parametrelerinin değerlendirilmesi) ve Fusun Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan Rosenberg Benlik Algısı ölçekleri kullanılacaktır.

2.5. Verilerin Analizi

Dansçıların, tango hareketlerini doğru uygulayıp uygulamadıklarının değerlendirilmesi, Türkiye Dans Sporları Federasyonu Arjantin tango hakemleri tarafından yapılacaktır. Programda incelenen hareketler özelinde ve genel dans akışı kapsamında değerlendirmeleri alınacaktır.

Benlik algısı ve gündelik yaşam becerilerine yönelik değişimlerin analizi için uygulanan anket, SF-36 ve Rosenberg Benlik Algısı ölçeklerinin envanter parametre değerlerinin gerekli dönüşümleri yapılarak, GNU PSPP programı ile analiz edilecektir.

2.6. Araştırma ve Yayın Etiği

Yapılan çalışmada “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “*Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler*” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.6.1. Etik kurul izni

Bu araştırmanın etik kurul raporu bulunmamaktadır.

3. BULGULAR

Yapılan araştırmalar sonucunda; bedensel engellilere yönelik dans eğitimine dair, alanda yeterli nitelikte çalışma olmadığı görülmüştür. Bu eksikliğin giderilmesinde, tango branşı için hazırlanıp önerilen işbu öğretim programı, diğer dans branşlarına da ilham verecek ve alanyazında öncü olma rolünü üstlenecektir. Yalnızca akademik yayımlarda değil, uygulama alanında da benzer bir çalışmanın tecrübe edilmediği görülmüştür. Görüşme yapılan dans eğitmenlerinin, bedensel engelli dans tecrübesi son derece kısıtlı olmakla birlikte İstanbul ve İzmir'de görüşülen dans okulları içinde, engelliler için uygun, erişilebilirlik belgesi sahibi bir tango okuluna rastlanılmamıştır. Doktora tez çalışmasından üretilmiş olan bu araştırmanın nicel analizleri ise çalışma süreci devam ettiği için henüz tamamlanmamıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmanın sonucunda; eğitmenlerin, engelli dansçılar ile çalışırken faydalanabileceği bir öğretim programı ortaya çıkacaktır. Kitabında tango uyarlamasına yer vermeyen Hill'in de belirttiği gibi; engelli olmayan eğitmenlerin, öğrencilerin engel durumlarını, kullandıkları enstrümanları bir süreliğine tecrübe etmesinin programın işlevselliğini artıracığı öngörülmektedir. "...öğretmen/yönlendiren (1) temel müzik bilgisine, en azından ritmi duyabilme becerisine sahip olmalı ve (2) tekerlekli sandalye veya değnekleri kullanmak için ihtiyaç duyulan fiziksel gereksinimlere ilişkin temel bir anlayışa sahip olmalı. Öğretmen/yönlendiren, bazı dansların --örneğin tekerlekli sandalye için tango, tekerlekli sandalyeyi çok iyi kullanmayı gerektirir-- diğerlerinden daha zor olduğunun farkında olmalı fakat yine de hepsini denemelidir." (Hill, 1976, s. 16).

Literatür taraması için YÖK'ün Ulusal Tez Merkezi haricinde The Networked Digital Library of Theses and Dissertations (NDLTD, <https://ndltd.org/thesis-resources/find-etds>) ve Latin Amerika tez merkezi olan Network of OA Repositories (<https://www.lareferencia.info/en/>) tez merkezleri haricinde, EBSCO, ProQuest e-tez kaynaklarında aramalar yapılmıştır. Taramada anahtar kelimeler olarak özellikle engelli, özürlü, sakat, tango, dans, eğitim programı, öğretim programı, uyarlanmış eğitim, teaching method, learning method, disabled, disability, handicapped, dance, dancing, adapted education terimleri ayrı ayrı ve çeşitli kombinasyonlarla aranmıştır. Tez, makale ve kitap araştırmalarında; dans ve engelliliğin kesiştiği pek çok kaynak bulunsa da sosyal tango ve engellilik üzerine, teze öncülük edecek bilgilere ulaşılamamıştır. Mevcut çalışmaların büyük çoğunluğu sahneye yönelik çalışmalar olmakla birlikte sosyal tango'nun ele alındığı konularda ise parkinson, demans gibi hastalıklar üzerindeki etkileri incelenmiştir. Yapılan araştırma ve görüşmeler neticesinde, çalışma tamamlandığında, uyarlanmış eğitim alanına değer katacağı öngörülmektedir.

5. BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği: Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni Beyanı: Bu araştırmanın etik kurul raporu bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: 1. yazar katkı oranı: %70 (literatür incelemesi, problemin sunulması, araştırma, programın oluşturulup yürütülmesi) 2. yazar katkı oranı: %30 (probleme dair fikirlerin geliştirilmesi, literatür incelemesi)

Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

6. KAYNAKÇA

- Altun, R. Ö. (2019). *Arjantin tango temel hareketlerinin anatomik analizi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Çakmak, Ö., Biçer, İ., & Demir, H. (2020). Sağlıkta sanat terapisi kullanımı: Literatür taraması. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), Art. 2.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanda benlik saygısı* [Uzmanlık]. Hacettepe Üniversitesi i Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Demir, A. (2020). Engelli bireylerin gündelik hayat stratejisi olarak “wheelchair dancing” deneyimleri. *Asya Studies*, 4(14), Art. 14. <https://doi.org/10.31455/asya.815418>
- Demirel Temel, S., & Temel, T. (2016). Bedensel-zihinsel gelişim, hareket kabiliyeti ve öğrenme sürecine dans eğitiminin katkıları. *Fine Arts*, 11(4), Art. 4.
- Duquette, J., Douville, M., Temişjian, K., Steinmander, L., Cataford, G., Poldma, T., Gresset, J., Pinniger, R., Brown, R., Simpson, J., & Mckinley, P. (2012). *Tango through different eyes. Adapting tango classes for seniors with visual impairment*. Institut Nazareth et Louis-Braille.
- EYHGM, E. ve Y. H. G. M. (2021). *Engelli ve yaşlı istatistik bülteni: C. Temmuz 2021*. T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. https://www.aile.gov.tr/media/88684/eyhgm_istatistik_bulteni_temmuz2021.pdf
- Foster, E. R., Golden, L., Duncan, R. P., & Earhart, G. M. (2013). Community-Based Argentine Tango Dance Program Is Associated With Increased Activity Participation Among Individuals With Parkinson's Disease. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 94(2), 240-249. <https://doi.org/10.1016/j.apmr.2012.07.028>
- Hill, K. (1976). *Dance for physically disabled persons: A manual for teaching ballroom, square, and folk dances to users of wheelchairs and crutches*. Physical Education and Recreation for the Handicapped, Information and Research Utilization Center (IRUC), 1201 Sixteenth Street, N. <https://eric.ed.gov/?id=ED146720>
- Kenyon, J. (Direktör). (2006). *Ricardo vidort (1929-2006)*. <https://www.youtube.com/watch?v=I3AJKXydkrI>
- Koçyiğit, H., Aydemir, Ö., Fişek, G., Ölmez, N., & Memiş, A. (1999). Kısa Form-36 (SF-36)'nın Türkçe versiyonunun güvenilirliği ve geçerliliği. *İlaç ve Tedavi Dergisi*, 12(2), 102-106.

- Kurşun, Z. (2021). *Özel eğitime giriş* [Ders notu]. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/21_22_Guz/ozel_egitime_giris/1/index.html
- O'Toole, L., Ryder, R., Connor, R., Yurick, L., Hegarty, F., & Connolly, D. (2015). Impact of a Dance Programme on Health and Well-Being for Community Dwelling Adults Aged 50 Years and Over. *Physical & Occupational Therapy In Geriatrics*, 33(4), 303-319. <https://doi.org/10.3109/02703181.2015.1088112>
- Petra Koppers (Ed.). (2019). *Disability Arts and Culture: Methods and Approaches*. Intellect Books; eBook Academic Collection (EBSCOhost). https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=e000xww&AN=2105102&lang=tr&site=eds-live&ebv=EB&ppid=pp_iv
- Sönmemiş, G. (2021). İletişim aracı olarak dans: Ya da dans bir iletişim şekli midir? *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5, Art. 5. <https://doi.org/10.46372/arts.853334>
- Stahl, J. (2013). Breaking boundaries. *Dance Magazine*, 87, 20-20. Academic Search Ultimate.
- Stowe Tango (Direktör). (2021, Ağustos 23). *STMF The Naveira Method*. <https://www.youtube.com/watch?v=EgI4YINzhjM>
- Swoboda, V. (2002, Temmuz 13). Teaching the world to tango: Buenos Aires duo takes us through steps of Argentine dance, which keeps gaining in popularity. *The Gazette*, F4.
- Terry Collins. (2014). Dance time for disabled. *Central Coast*, 20. Newspaper Source Plus.
- UNESCO. (2009). *UNESCO- Fourth Session of the Intergovernmental Committee (4.COM) – Abu Dhabi, United Arab Emirates, 28 September to 2 October 2009*. <https://ich.unesco.org/en/4com>
- Wagner, G. M. (2012). *It begins with the embrace: Exploring how couples who dance Argentine tango relate on and off the dance floor* [PhD Thesis]. Institute of Transpersonal Psychology.
- Wheelchair DanceSport. (2022). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wheelchair_DanceSport&oldid=1111111958
- Yabe, K., Kusano, K., & Nakata, H. (2016). *Adapted physical activity: Health and fitness*. Springer Japan KK.

7. EXTENDED ABSTRACT

According to data from the Ministry of Family and Social Services, at least 6.9% of Turkey's population has one or more disabilities. However, it is evident that the number of disabled people participating in social environments is far below this rate. Dance studies have shown that bodily dominance and awareness can be increased by bringing the body to the forefront, especially in dance forms where the body is the most important instrument. Despite being the most common social couple, dance included in UNESCO's "Intangible Cultural Heritage List of Humanity," the number of disabled people participating in the Argentine Tango community is close to zero. Therefore, this study aims to increase opportunities for social relationships within the dance environment by increasing the number of disabled people participating in the tango community.

One of the reasons why tango dance is so popular is that it does not have strict rules for physical skills. The absence of rigid rules, combined with the temporal freedom provided by the absence of rhythmic patterns, enables everyone to dance within their own bodily capacity. In Argentine Tango dance, what is important is not the regular application of steps and movements, but the spirit and attitude they convey. Therefore, the lack of bodily integrity or problems with neurological connections is not a hindrance to tango dance.

Special education is often perceived as an approach to education for people who have learning difficulties or mental disabilities or need special attention due to their high intelligence. However, according to current sources, physical differences are also included in the scope of special education.

When tango dance is mentioned, scenes of perfected bodies come to mind, as with many other stage dances. However, tango dance can be broadly divided into two categories: tango de salon, which is performed in social environments with modest movements, and tango escenario, which is characterized by ostentatious movements. Tango de salon, or social tango, is essentially a social tool that can be practiced by all segments of society. Therefore, it is important to emphasize that the work to be done is not a dance to be staged but a social dance to be recognized as a folk dance. Many people with disabilities who are the focus of this study feel excluded from

society and believe that it is impossible for them to socialize like non-disabled people. One of the important reasons for this misconception is that art teaching methods adapted to different types of disabilities are insufficient and not widely spread.

The curriculum evaluation and implementation aim to achieve two significant outcomes: sociological and emotional gain. The sociological dimension targets increasing the disabled individuals' opportunities to integrate into society by gaining social dance skills and opportunities, thus developing their self-perception and improving their daily life skills indirectly in the emotional field. By making peace with their health problems and realizing their capabilities, people who once avoided social relations due to shame will experience increased self-confidence and ability to adapt to social life.

As there are very few studies in the field, and none for Argentine tango, which is a social dance, this study is of great significance and assumes the role of a pioneer. In addition to the primary goal mentioned above, the study will cover the following sub-problems: What is the effect of the Argentine Tango Teaching Program (ATTP) on the dance skills of physically handicapped adults? What are the effects of the implementation of ATTP on the self-perceptions of physically disabled adults? What is the effect of the implementation of ATTP on the daily living skills of physically disabled adults?

The development of the Argentine Tango curriculum is not intended as a therapeutic work in the field of art therapy. The criteria for a work to be classified as art therapy are very different. Although some training programs such as TangoStride have similar examples, the overall goal is oriented towards physical therapy. The participation of people with special educational needs in the arts, specifically dance, is often referred to as art or dance therapy. Numerous studies have demonstrated the positive effects of dance on socialization and personal change. Broadly, the Argentine tango curriculum's development aims to create a special education program, increase individuals without disabilities' awareness levels to support inclusion studies, and expand inspections and the number of institutions with accessibility certificates issued by governorships.